

Schoolbreed inzetten op leesplezier

1. Inleiding

Goed leesonderwijs omvat, naast instructie en oefening van vaardigheden en strategieën, een sterke focus op leesplezier en -motivatie. Want kinderen die plezier beleven aan het lezen van boeken, lezen vaker, waardoor ze leesvaardiger worden en meer succes ervaren bij het lezen. Dat motiveert hen dan weer om te blijven lezen (Mol & Bus 2011).

Veel leerkrachten geven dagelijks leesplezier door aan hun leerlingen in de klas. Maar ook op schoolniveau is inzetten op leesplezier noodzakelijk. Dat kan door het uitwerken van een leesbeleid.

2. Lezen en taal

Een leesbeleid focust op alle aspecten van lezen en sluit aan bij het taalbeleid van de school. Lezen heeft immers een sterk effect op de taalontwikkeling van leerlingen. Net zoals taal in elke les aan bod komt, is lezen ook niet te beperken tot een specifiek les-onderdeel of behoort lezen ook niet enkel tot het vak Nederlands of andere taalvak-

ken. Een leesbeleid is schoolspecifiek en vraagt, net zoals een taalbeleid, om een gedifferentieerde aanpak. Een ruim en divers boekenaanbod dat oog heeft voor en inspeelt op verschillende interesses, culturen, achtergronden en leesniveaus van leerlingen is hierbij onontbeerlijk.

Een lees- en taalbeleid heeft ook aandacht voor andere competenties: ‘praten’, ‘schrijven’ en ‘luisteren’. Een meta-analyse (Graham e.a. 2017) wijst bijvoorbeeld op de positieve effecten van leesinterventies op de schrijfkwaliteit van leerlingen.

3. Belang van leesplezier en leesmotivatie

Het belang van leesplezier binnen een taal- en leesbeleid mag niet onderschat worden. Leesplezier is geen synoniem voor speels, leuk, gemakkelijk of vrijblijvend. Het gaat in essentie om het bevorderen van de leesmotivatie en -attitude (Dhaene 2018). Autonome leesmotivatie leidt tot ander leesgedrag, wat de leesvaardigheid versterkt. De positieve invloeden van lezen zijn legio: het zorgt voor ontspanning, het verruimt de blik op de wereld, het vergroot de participatie aan de kennismaatschappij, het helpt ontsnappen aan de realiteit, enz. Het bevorderen van autonome leesmotivatie berust op 3 pijlers (Van Keer 2018):

1. *autonomie* – bijvoorbeeld: kinderen moeten zelf genres en boeken kunnen kiezen;
2. *verbondenheid* – bijvoorbeeld: door kinderen elkaar boeken te laten aanraden, door als leerkracht model te staan, door te praten over boeken en ervaringen;
3. *competentie* – een kind dat zich geen competente lezer voelt, zal niet tot die autonome leesmotivatie komen. Leerkrachten hebben daarin een belangrijke ondersteunende rol. Differentieer, maar leg de lat voor iedereen hoog en geef leerlingen constructieve feedback.

Een inspirerend leesbeleid op school draagt bij tot een positieve beeldvorming rond lezen en verhoogt de leesmotivatie en het leesplezier bij leerlingen én leerkrachten. Een stimulerende leescultuur op school beïnvloedt bovendien het lezen in de vrije tijd. Omgekeerd beïnvloedt meer vrijetijdslezen ook de taalontwikkeling en leesmotivatie op school. Leesplezier als een basispijler van een effectief lees- en taalbeleid op school is een *win-win* voor iedereen, zowel binnen als buiten de schoolmuren (Dhaene 2018).

4. In zeven stappen naar een lees(plezier)beleid

Een lees(plezier)beleid uitwerken, vraagt een grondige aanpak en tijdsinvestering. Wil de school een duurzame impact hebben op de leesontwikkeling van haar leerlingen, dan is een doordacht plan een absolute voorwaarde. Onderstaande stappen zetten scholen op weg.

1. *Verzamel betrokken partijen* – Uiteraard kan niet iedereen een even actieve rol spelen. Stel een kernteam samen met geëngageerde personen die werk willen maken van een leesbeleid: leerkrachten, zorgcoördinatoren, directieleden, enz. Het kernteam is verantwoordelijk voor de opmaak van het leesbeleid en zorgt dat tijdens dit proces ook andere doelgroepen worden betrokken zoals leerlingen, ouders of externe partners als de lokale bibliotheek. Ook tijdens de uitrol en opvolging van het leesbeleid is het belangrijk om goed te blijven communiceren met alle betrokken partijen.
2. *Verzamel inspiratie en informatie* – Voorbeelden uit andere scholen of een gesprek met de lokale bibliotheek kunnen inspiratie bieden. Praktijkvoorbeelden, wetenschappelijke onderzoeksresultaten en informatie over opleidingen en inspiratiedagen zijn ook te halen bij Iedereen Leest in Vlaanderen of bij Stichting Lezen in Nederland.
3. *Breng de beginsituatie in kaart* – Welke acties rond lezen en leesplezier voert de school of voeren de leerkrachten al uit? Neemt de school al deel aan campagnes zoals de Jeugdboekenmaand of de Voorleesweek? Staat vrij lezen ingeroosterd in het dagelijkse programma? Is er aandacht voor lezen binnen verschillende vakken? Welke visie dragen directie en leerkrachten uit over lezen? Heeft de school een schoolbibliotheek en is er een samenwerking met de openbare bibliotheek? Iedereen Leest stelde een checklist op die helpt om het huidige lees(plezier)beleid op school in kaart te brengen. Zie: www.iedereenleest.be.
4. *Evalueer sterktes en zwaktes, stel prioriteiten* – Met de verzamelde informatie over de beginsituatie kan een school zien wat de huidige sterktes en zwaktes zijn. Als ouders bijvoorbeeld de leesactiviteiten op school niet kennen, kan het leesbeleid inzetten op communicatie naar ouders. Dit helpt bovendien om bepaalde aandachtspunten een hogere prioriteit te geven. Communicatie naar ouders is belangrijk, maar misschien primeert de uitbouw van een gevarieerd boekenaanbod, omdat er de afgelopen jaren amper titels werden aangekocht? Rangschik bevindingen volgens hun prioriteit, want je kunt niet alles tegelijk aanpakken.
5. *Bepaal doelstellingen op korte en lange termijn* – Doelstellingen moeten ambitieus en uitdagend zijn, maar ook haalbaar en concreet voor zowel de school, de leerkrachten als de leerlingen. De prioriteiten helpen om te focussen, zowel op korte als op lange termijn. Overkoepelende doelen dienen vaak meerdere doelstellingen. Door bijvoorbeeld in te zetten op lezen zichtbaar maken, kan een school tegelijk werk maken van de communicatie met ouders over lezen, van het enthousiasmeren en inspireren van het leerkrachtenteam, van een positief imago rond lezen creëren bij leerlingen, leerkrachten en ouders, enz.

6. *Omschrijf de nodige acties om doelstellingen te behalen* – Voor sommige doelstellingen zullen meerdere acties nodig zijn, op leerling-, klas- en schoolniveau. Sommige acties vragen om een budgettaire investering. Voorbeelden van mogelijke acties om de doelstelling ‘lezen zichtbaar maken op school’ te bereiken: samen met de leerlingen leesplekken installeren op klas- en schoolniveau, boeken frontaal presenteren in de klas- en schoolbibliotheek, foto’s ophangen van lezende leerkrachten en leerlingen, met de oudervereniging meewerken aan de Grote Voorleesdag op school tijdens de Voorleesweek, met de hele school deelnemen aan de Poëzieweek en de Jeugdboekenmaand, enz.
7. *Bepaal hoe doelstellingen worden opgevolgd en geëvalueerd* – Acties uitvoeren is niet voldoende om doelstellingen te bereiken, ze vragen ook om nauwe opvolging en een goede evaluatie. Misschien loopt een samenwerking wat minder vlot of worden de nieuw aangekochte titels voor de schoolbibliotheek toch niet zo gesmaakt door leerlingen. In dat geval is bijsturing van die acties nodig om de doelstellingen alsnog te halen. Er zijn verschillende manieren, zowel formeel als informeel, om acties op te volgen. Regelmatig overleg met het kernteam helpt om de voortgang van het leesbeleid op te volgen.

5. Besluit

Er bestaat geen eenvormig format voor een leesbeleid. Een goed leesbeleid speelt in op de noden en mogelijkheden van de school, op leerlingen en personeel en is dus context-gebonden. Met een leesbeleid is leesbevordering niet meer afhankelijk van dat ene project of die ene leerkracht, maar krijgt het een structurele plek binnen de schoolvisie en de leerlijnen. Bovendien geeft de school zo vorm aan haar engagement als lees-ambassadeur!

Referenties

- Dhaene, S. (2018). “Meer leesplezier: meer en betere lezers!”. In: *Fons*, 3 (6), p. 7-9.
- Graham, S. e.a. (2017). “Reading for writing. A Meta-Analysis of the Impact of Reading Interventions on Writing”. In: *Review of Educational Research*, 88 (2), z.p.
- Iedereen Leest (2018). Online raadpleegbaar op: www.iedereenleest.be.
- Mol, S. & A. Bus (2011). “Lezen loont een leven lang”. In: *Levende Talen Tijdschrift*, 12 (3), p. 11-12.
- Van Keer, H. (2018). ‘Samen beter en liever lezen’. Presentatie op de studiedag Lees je meer (Universiteit Gent, 4 mei 2018).